

РОЗВИТОК, НАВЧАННЯ І ВИХОВАННЯ ДІТЕЙ ЧЕТВЕРТОГО РОКУ ЖИТТЯ

Антропометричні дані

Стать	Довжина тіла (см)	Маса тіла (кг)	Окружність грудної клітки (см)
Хлопчики	99-109	14,5-18,5	51,1-55,3
Дівчатка	98-109	13,9-18,2	49,3-54,0

Особливості розвитку

Про дитину четвертого року життя в народі кажуть: “четверта каша”, “четверте літо”, “джигунець”, “гульвіса”, “метунець”, “жевжик”, “шмиглик”, “жирун” (пустун). Діти цього віку дуже рухливі, сміливі, прудкі. Водночас вони розумніші й самостійніші. Не беруть якого-небудь гостинця із задомовленням, а замовляють наперед те, що вони хочуть.

З цікавістю молодші дошкільники сприймають дитячий фольклор, захоплюються дражнилками, дуже довірливі й водночас категоричні: “Я повірять, то повірять, а якщо ні, то й ні”. Знають домашні звичаї, активно включаються до сімейних турбот, щоправда, ненадовго. Потяг до вуличних ігор та розваг доволі великий. Уміють виявляти свій характер.

На четвертому році життя дитини вже простежуються прояви критичності. Серед способів стимулювання безпечної поведінки особливою популярністю у сімейному середовищі користуються персоніфіковані навіювання-застереження на зразок: “Не їж зелених яблук, бо животик болітиме”. У народі подібних навіювань надзвичайно багато. Всі вони зазвичай не мають нічого спільного з містикою, оскільки їм властиве реальне спрямування.¹

¹ Стельмахович М. Вибрані твори у двох томах. – Т. 2. – Українська етнопедагогіка / упоряд.: Л. Калуська, В. Ковтун, М. Ходак / за заг. ред. Л. Калуської. – Івано-Франківськ–Коломия: Видавничо-поліграфічне товариство “Вік”, 2012. – 464 с. С. 105.

У дітей цього віку розвивається здатність до елементарного аналізу й синтезу. Іноді їм важко сприймати словесні корективи чи зауваги, оскільки взаємодія сигнальних систем ще не досконала, а рівень міжаналізаторних зв'язків доволі слабкий. Тому важливо правильно поєднувати словесні й несловесні впливи на малят.

Процеси збудження і гальмування у корі головного мозку легко коригуються. Простежується періодично стан оптимального збудження, що призводить до швидкої втомлюваності.

Дітям четвертого року життя важливі дві якісно нові характеристики, пов'язані з формуванням особистості дитини та включенням її у різні види діяльності. Психологи відзначають його ще як кризовий, оскільки йому властиві спалахи негативізму, впертості, часті зміни настрою. Діяльність має нестійкий характер, а її тривалість чітко не визначена. Надзвичайно важливим є аксіологічний її компонент, що передбачає ціннісну мотивацію діяльності. Діти здатні до наслідування, що в перспективі впливає на розвиток самостійності та елементарних навичок самооцінки. Формуються елементи довільної поведінки.

Збагачується емоційна сфера дитини. Різноманітні почуття, що виникають у дитини, а також прояви поведінки впливають на формування її характеру та моральних якостей. Поганий настрій і негативні емоції виникають при зміні звичних для дитини умов життя, зокрема в адаптаційний період, а також за невдалої організації життєдіяльності в дошкільному освітньому закладі тощо.

Розвиваються органи сприймання. Дитина цього віку на пізнання предмета зором витрачає переважно до 8 с, на тактильне обстеження – до 40 с, оскільки вміння обстежувати предмет ще не досконале. Умови ефективного сприймання предметів та їх властивостей є наочність, яскравість, близькість спостережуваних об'єктів, які мають перебувати у полі зору дітей.

Розвивається мовлення, активізується потреба у спілкуванні. Створюються передумови для контактів з дорослими та однолітками. Однак часто відчують труднощі, оскільки у значній частині дітей недостатньо розвинуті мотиви спілкування, навички і засоби для здійснення цієї діяльності. Доволі добре розвинутий мовленнєвий слух, однак простежуються вади звуковимови, що утруднюють засвоєння граматичних норм, стають на заваді повноцінного спілкування. Дихання у дітей переривчасте, а темп мовлення пришвидшений, тому їх важко іноді слухати. Різний словниковий запас дітей цього віку пояснюється індивідуальними особливостями та різними умовами виховання в родині. Діти легко переймають від дорослих діалектизми, а також створюють свої дитячі слова.